

Predsednik OK SZDL Vojko Novak in sekretar OK ZKS Drago Flis med brigadirji na trasi.

Brigadirji Centra na mladinskih delovnih akcijah

Ne samo žulji

Tudi letos so se mladinci in mladinke iz Centra udeležili mladinske delovne akcije »Brkini 76«. Mladinska delovna brigada Majde Vrhovnik—Lojzke je štela 63 brigadirjev in brigadirki. Skupno z brigado obalno-kraške regije Rudi Mahnič—Brkinc so urejali 20 km slemenske ceste, izravnavali cestišče, poglabljali jarke ob cesti, krčili grmovje in drevje ter postavljali telefonske drogove. V prostem času so organizirali razna predavanja o ZSMS, našem družbeno-političnem sistemu, mednarodnih odnosih, o zakonu o združenem delu itd. V popoldanskem času so se seveda ukvarjali tudi s športom. Brigadi sta organizirali nogometna srečanja, igrali so namizni tenis in streljali z malokalibrsko puško. Mladi brigadirji so navezali stike tudi s krajinami. Z vaščani Tater, kjer je tudi Dom brigadirjev, so sodelovali na kulturno zabavnem področju, očistili so vas in pomagali starejšim občanom pospraviti dvorišča. V vasi Pregarje, nedaleč od Tater so pomagali pri urejanju športnega igrišča in popraviljanju cest.

Brigadirje iz Centra so obiskali tudi predstavniki družbeno političnih organizacij Centra, ki so si naprej ogledali traso, nato pa so se pogovorili z brigadirji o samem brigadirskem življenju. I. izmena v Brkinih se je končala. V Posočju pa se je pred kratkim začela zvezna mladinska delovna akcija »Posočje 76«. Do 19. septembra bo sodelovalo 1000 mladincev iz vse Jugoslavije. Akcija bo trajala več let. Letos bo sodelovalo 11 specializiranih delovnih brigad, ki bodo popravljale poškodovane objekte in gradile nove, gradile pa bodo tudi ceste od Poljan do Podbele in od Breginjo do Robečdišča. Z brigadama OK ZSMS Bežigrad in OK ZSMS Vič-Rudnik je odšlo v Posočje tudi 10 mladincev iz Centra. Na mladinsko delovno akcijo Kožbana pa je odšla 40 članska brigada.

I. K.

Kratek razgovor med delom

ob razpravah o osnutku zakona o združenem delu

Predlog dopolnil

V Ljubljanski banki so pred kratkim poglobljeno razpravljali o osnutku zakona o združenem delu, saj so si prizadevali, da bi bil sleherni delavec seznanjen z idejnopoličnimi izhodišči ter vsebino osnutka zakona. Obenem s tem so želeli opredeliti tudi naloge, ki izhajajo iz zakona o združenem delu in zakona o bankah, posebno še, ker ima banka malce drugačen položaj od materialno proizvodne delovne organizacije. Že ob tem se je pokazalo, da je organiziranost banke neločljivo povezana z ustavno preobrazbo, kar predstavlja tudi preobrazbo celotnega bančnega sistema in s tem tudi predloga zakona o bankah.

Razprav se je udeležilo več kot 680 delavcev, od katerih so številni sodelovali v razpravah, obenem pa so ocenili, da mnogo članov delovne skupnosti ni proučilo gradiva in se tako ni so mogli vključevati v razpravo. Na žalost je še pri mnogih delavcih banke prisotna miselnost, da osnutek zakonov in drugih aktov niso njihova stvar, temveč stvar samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstva. Kljub temu pa je razprava odprla številna vprašanja, med katerimi bodo posamezna prav gotovo urejena z zakoni, ki bodo izhajali iz novega zakona o združenem delu. Prav zaradi tega je bila ena izmed pripomb tudi, da bi bilo manj ne-

jasnosti, če bi obenem poznali tudi že osnutek zakonov, ki bodo sedaj drugače urejali posamezna področja. Tako pa marsikdaj razpravljamo o stvareh, saj bi zbiranje takih sredstev postal kalkulatorski element pri obračunavanju storitev delovnih skupnosti v okviru menjave dela.

Novi zakon opredeljuje tudi pridobivanje dohodka delavcev v delovnih skupnostih, ki opredeljuje administrativna dela, v okviru samoupravnih sporazumov pa je mogoče poleg sredstev za osebne dohodeke in skupno porabo določiti tudi sredstva za razrešitev materialne osnove dela delovne skupnosti. Pri tem prihaja do nejasnosti, ali so tudi za razširitev materialne osnove dela TOZD —

družbenih dejavnosti dolžne pri- spevati tudi delovne skupnosti. Prevladalo je mnenje, da za razširjeno reprodukcijo družbenih dejavnosti, ali za dejavnosti posebnega družbenega pomena ne bi bilo primerno, da bi zbirale dodatna namenska sredstva tudi delovne skupnosti, ki pridobivajo dohodek s svobodno menjavo dela, ker bi to marsikdaj pomenilo le dodatno, prikrito obremenjevanje TOZD materialne proizvodnje, saj bi zbiranje takih sredstev postal kalkulatorski element pri obračunavanju storitev delovnih skupnosti v okviru menjave dela.

Zakon o združenem delu v svojem osnutku predvideva tudi disciplinske ukrepe, ki pa po mnenju razpravilavcev niso dovolj jasno opredeljeni, predvsem s stališča, da se vedno obstaja možnost, da se posameznega delavca neupravičeno disciplinsko kaznuje. Glede denarne kazni pa menijo, da bi ta kazen prizadela predvsem samo delavce, ne pa tudi tiste delavce, ki nimajo direktnega opredeljenega dela TOZD —

Dohodkovna povezanost ni samo delitev

Od sprejetja ustave naprej govorimo o 43. členu, vidimo nujnost povezave trgovine s proizvodnjo. Osnutek zakona o združenem delu nam še enkrat nalaga to načelo, ki bi moralo že zdavnaj zaživet v praksi. Ko govorimo o dohodkovni povezavi trgovine in proizvodnje — drugačne povezave ne more biti — pa ne smemo v tej povezanosti gledati na delitev, ampak bi v skupno ustvarjenem dohodku morali videti družbeni interes. Bistveno vprašanje dohodkovne povezave bi moralo biti ne to, koliko bo kdo od partnerjev dobil od dohodka, ampak kam bomo ta skupno ustvarjeni dohodek namenili, da se nam bo najpametneje obrestovalo. Samo v tem primeru vidimo eno izmed temeljnih določil zakona o združenem delu: dohodek je družbeni.

Eden izmed veletrgovskih velekanov je tudi ljubljanska Metalika, ki stalno sodeluje s 3.000 dobavitelji, 9.000 kupci in ima v svojih prodajalnah okoli 40 tisoč raznih polizdelkov in izdelkov. Ker nekega modela o dohodkovni povezavi trgovine s proizvodnjo ni in ga zaradi specifične trgovinskih organizacij tudi ne more biti, je seveda zanimivo pogledati k Metaliki, kako si takšno povezavo predstavlja.

Ze po sprejetju ustave in na podlagi 43. člena so svojim največjim dobaviteljem razposlali okoli 180 osnutkov samoupravnih sporazumov, ki so določali interesne skupnosti. Osnova vsakega povezovanja, in tega se v Metaliki zavedajo, mora biti obojestranski gospodarski interes. Akumulacija, ki bi v takšnem procesu nastajala, naj bi šla tja, kjer je družbeno najpotrebnejša.

Vodmatski Vestnik

Izšel je »Vodmatski vestnik«, ki ga občasno izdaja krajevna skupnost Stari Vodmat in je priloga Gradisovega vestnika. Na štirih straneh velikega formata prinaša mnoge zanimivosti iz te krajevnosti, kjer je družbeno politično delo zelo dobro organizirano. Posebej je treba omeniti »osnutek samoupravnega sporazuma« glade izvedbe srednjeročnega načrta v krajevni skupnosti Stari Vodmat, program in poročilo o delu osnovne organizacije Zveze rezervnih starešin ter program dela svetov KS in komisij za leto 1976. Iz objavljenega gradiva je očito, da dobro delujejo tudi mladinska organizacija, društvo prijateljev mladine in osnovna šola dr. Jožeta Potrča, da dobrih in požrtvovalnih aktivistov tu ne manjka.

S. F.

Konkretni rezultati razprav v Metaliki bodo znani jeseni, po polletnem obračunu. Že sedaj pa vidijo v razmišljanjih o dohodkovni povezavi tudi določene velike vprašaje: kako naj dajo v isti koš marže in dohodkovno povezanost, kako naj opredelijo prihodek ipd.

S. MATELIČ

Svobodno odločanje o rojstvu otrok

V želji, da bi bila javnost čim bolj informirana o predlogu zakona o zdravstvenih ukrepih pri uresničevanju pravice do svobodnega odločanja o rojstvu otrok, je koordinacijski odbor za načrtovanje družine pri RK SZDL pripravil pogovor z novinarji, kjer so povabili tudi predstavnike občinskih glasil. Gre namreč za zakon, ki ureja področje, ki je izrednega pomena, tako v zasebnem kot tudi družbeno političnem zve- ljenju in ki izhaja iz načel in določil nove ustave.

Omenjeni zakon se pridružuje pred nedavnim sprejetemu zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, v celoti pa izhaja iz 233. člena ustave, ki govori o pravici do svobodnega odločanja o rojstvu otrok, ureja zdraviljenje zmanjšane plodnosti, legalizira umetno oploditev ter posebej obravnava zdravstvene ukrepe ob umetni prekinitvi nosečnosti. Kot novost pa uvaja sterilizacijo kot trajno preprečitev zanositve.

Umetna prekinitev nosečnosti je medicinski poseg, ki se opravi na zahtevo nosečnice, če nosečnost ne traja več kot 10 tednov, pravi 18. člen tretjega poglavja osnutka tega zakona, ki govori o umetni prekinitvi nosečnosti. Če pa nosečnost traja več kot 10 tednov, mora ženska, ki je »zamudila ta roka«, najprej na komisijo za umetno prekinitev nosečnosti prve, če pa je potrebno pa še druge stopnje. Analize so namreč pokazale, da po dvanajstem tednu nosečnosti pri umetni prekinitvah lahko nastanejo tudi nezaželene komplikacije.

V poglavju o preprečevanju zanositve govori osnutek zakona tudi o sterilizaciji, za zdaj trajnemu in nepovratnemu načinu preprečevanja nezaželene nosečnosti. Zakon pravi, da se sterilizacija ne sme opraviti pri osebi, ki je mlajša od 35 let in ki ni razsodna. Od odobrit-

so na odgovornih vodilnih mestih, povzročijo pa lahko s svojimi odločitvami mnogo večjo materialno škodo. Pravzaprav bi zakonsko veljalo verjetno urediti le splošno možnost, medtem ko bi natanko opredelitev prepustili samoupravnim splošnim aktom.

Tudi pri ustanavljanju bank bi zakon moral predvideti, tako kot pri ustanovitvi delovne organizacije, elaborat o družbeno-ekonomski upravičenosti. Praksa kaže, da so se do sedaj prav pri ustanavljanju večkrat ponavljali lokalistični interesi, pri čemer pa velja ugotoviti, da je za banko še kako potrebna ekonomska upravičenost, saj je drugače skoraj nemogoče, da bi poslovala, saj lahko umetno ustanovljena banka povzro-

čilo sproženo vprašanje, ali bo zakon predpisoval obvezno združitev v primerih, ko gre za TOZD in delovne organizacije sploh z enakim ali zelo podobnim delovnim postopkom. Prevladalo je prepričanje, da zakon ne bi smel dopuščati takšne množice delovnih organizacij, kot jih je zaslediti v založništvu in še v nekaterih panogah, ki pa se vse ukvarjajo z enakim ali podobnim delom, čeprav gre ponekod le za skupine državljanov. Prof. Krešo Fuharič, ki je bil uvodničar na seji je pojasnil, da skuša zakon vplivati na združevanje predvsem prek dohodka in pogojev za njegovo pridobivanje, natančneje pa tudi predpisuje pogoje za ustanavljanje TOZD.

Pri obravnavi srednjeročnega načrta za čas do leta 1980 so člani soglašali, da je pri sestavljanju tega načrta že prišlo do izraza usklajeno in sočasno načrtovanje, ki naj bi pripomoglo predvsem k izravnavi potreb in želja s stvarnimi možnostmi. Glede zaposlovanja pa so bili mnenja, da bi moralo številno zaposlenih v središču mesta počasneje naraščati. Izkušnje so namreč pokazale, da se z dotokom delovne sile iz drugih republik in s podedežja lahko večajo problemi glede zagotovitve drugih potreb (stanovanja, otroški vrtci, komunale naprave ipd.), ki ponekod vodijo prav v krizo. Ob tem pa so se strinjali, da srednjeročni načrt posveča več pozornosti energetiki in čistemu okolju, za kar predvideva tudi znatna sredstva.

Ob koncu seje so člani pregledali še najvažnejše naloge, ki so trenutno pred borci NOV. To so zlasti akcija za vpis po- sojila za ceste in akcija za po- daljšanje samoprispevka

F. STRLE

ve komisije do samega medicinskega posega pa mora miniti vsaj šest mesecev, torej še dovolj časa za premislek, razen seveda v primerih, ki je po- treba iz zdravstvenih razlogov.

In končno zakon pred kazenskimi in prehodnimi in končnimi določbami govori o ugotavljanju in zdravljenju zmanjšane plodnosti. »Ženska in moški imata pravico, da se ugotovijo vzroki njune zmanjšane plodnosti, in da se le-ti skušajo odpraviti«, pravi 32. člen. »Zmanjšana plodnost se odpravlja z zdravljenjem (strokovnim svetovanjem, zdravlili, kirurškimi posegi) in z umetno asemenitvijo«, pravi člen 33. Naslednji člen le-tega opredeljuje še podrobneje.

B. R.

Zaključena razprava o usmerjenem izobraževanju

Temeljne spremembe

Sredi minulega meseca je bila v občini Center problemska konferenca ob zaključku javne razprave o predlogu preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. Namen konference je bil zbrati in ovrednotiti stališče ob zaključku javne razprave, ugotoviti, v kolikšni meri so se »vse subjektivne sile v občini zavedle izredno velikega pomena preobrazbe našega šolstva, tako srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, kot tudi celotne preobrazbe vzgoje in izobraževanja, predšolske vzgoje, pa tja do zaključka, do poklica oziroma do konca študija«, kot je uvodoma povedal Dušan Kompare, predsednik sveta za vzgojo in izobraževanje občinske konference SZDL.

»Tega pa ni narekovala samo velika družbena potreba, razvoj v združenem delu, gospodarstvu, v tehnologiji, ampak tudi ves naš razvoj v družbenih odnosih. Gre za zelo pomembno problematiko, kako prilagoditi celotno področje vzgoje in izobraževanja novemu ustavnemu sistemu. Končno pa ne gre na tem področ-

či veliko škodo. V zvezi s tem so tudi menili, da bi upravljalci banke verjetno morali prevzeti tudi del tveganja za posamezne odločitve, za katere je sedaj nosilka rizika le banka.

Če k temu dodamo, da so razpravi o zakonu o združenem delu v Ljubljanski banki dodali tudi oceno doseženih družbeno ekonomskih in samoupravnih odnosov v podružnici in delovni skupnosti, lahko rečemo, da so delavci uspešno opravili javno razpravo o zakonu o združenem delu in s pripombami in predlogi k osnutku poizkušali prispevati k hitrejšemu razvoju samoupravnih odnosov in uveljaviti ustavnih načel v naši družbi.

B. POGACNIK

Socialna varnost v združenem delu

ZZB NOV občine Ljubljana-Center, ki je obravnavala dve pomembni listini: zakon o združenem delu in srednjeročni načrt občine Ljubljana-Center, je menila, da je v osnutku zakona premalo obdelana socialna varnost starejših, vodstvenih in vodilnih delavcev, ki so ob dolgoletnem napornem delu izgubili veliko življenjske moči in v poznejših letih ne morejo biti več tako produktivni, kot so bili nekoč.

Pri vodilnih delavcih nastane še vprašanje reelekcije in do- gajalo se bo, da bodo izvršene ni na delovna mesta, ki so nižje ocenjena, in sicer ravno zadnja leta pred upokojitvijo, kar bi jih spravljalo v neenakopraven položaj. Premalo je obdelano tudi vprašanje socialne varnosti delavcev ob stečaju delovnih organizacij. Na seji je

bilo sproženo vprašanje, ali bo zakon predpisoval obvezno združitev v primerih, ko gre za TOZD in delovne organizacije sploh z enakim ali zelo podobnim delovnim postopkom. Prevladalo je prepričanje, da zakon ne bi smel dopuščati takšne množice delovnih organizacij, kot jih je zaslediti v založništvu in še v nekaterih panogah, ki pa se vse ukvarjajo z enakim ali podobnim delom, čeprav gre ponekod le za skupine državljanov. Prof. Krešo Fuharič, ki je bil uvodničar na seji je pojasnil, da skuša zakon vplivati na združevanje predvsem prek dohodka in pogojev za njegovo pridobivanje, natančneje pa tudi predpisuje pogoje za ustanavljanje TOZD.

Pri obravnavi srednjeročnega načrta za čas do leta 1980 so člani soglašali, da je pri sestavljanju tega načrta že prišlo do izraza usklajeno in sočasno načrtovanje, ki naj bi pripomoglo predvsem k izravnavi potreb in želja s stvarnimi možnostmi. Glede zaposlovanja pa so bili mnenja, da bi moralo številno zaposlenih v središču mesta počasneje naraščati. Izkušnje so namreč pokazale, da se z dotokom delovne sile iz drugih republik in s podedežja lahko večajo problemi glede zagotovitve drugih potreb (stanovanja, otroški vrtci, komunale naprave ipd.), ki ponekod vodijo prav v krizo. Ob tem pa so se strinjali, da srednjeročni načrt posveča več pozornosti energetiki in čistemu okolju, za kar predvideva tudi znatna sredstva.

Ob koncu seje so člani pregledali še najvažnejše naloge, ki so trenutno pred borci NOV. To so zlasti akcija za vpis po- sojila za ceste in akcija za po- daljšanje samoprispevka

F. STRLE

Slavnostna otvoritev VVZ Stara Ljubljana

Klobčič se je (le) odvil...

Družbenopolitične organizacije in krajevna skupnost v Stari Ljubljani so v začetku julija slavnostno izročili namenu nov vrtce

Ob tako pomembnem dogodku v Stari Ljubljani so marsikomu od sreče in veselja stopile solze v oči, saj se je Stara Ljubljana borila za ta novi objekt polnih trinajst let. Vzgojno-varstveni zavod, ki je bil na Novem trgu in ki je sprejel 80 otrok, se je moral na pritisk Slovenske akademije znanosti in umetnosti umakniti v Zvonarsko ulico, kjer je še sedaj. Leta 1964 je bila s problemom podrobno seznanjena tedanja Občinska skupščina, krajanj Stare Ljubljane pa so se odločili, da gredo v boj za nov vrtce v svoji krajevni skupnosti. Polna štiri leta so iskali lokacijo in jo našli na Gallusovem nabrežju. Trdno so bili prepričani, da bodo lahko z razumevanjem vseh pristojnih činiteljev prenovili hišo na Gallusovem nabrežju za potrebe vzgojno-varstvenega zavoda. Izdelani so bili vsi načrti z ekonomskimi izračuni, dočkali so gospodarsko reformo in prav hitro je Občinska skupščina sklenila, da je prenova hiše na Gallusovem nabrežju predraga investicija. Niso mirovali. Sli so naprej in se s iskanjem cenejše lokacije preselili na levi breg Ljubljanice.

Ob razgrnitvi zazidalnega načrta za območje »SUMI«, decembra leta 1968 so našli in predlagali novo lokacijo.

Ze februarja 1969 so pri LUZ naročili investicijski program za določitev ožje lokacije za vzgojno-varstveni zavod na Trgu revolucije. Kmalu so dobili tudi rešitev in podporo Občinske skupščine in Mestne skupščine. In kaj so doživeli v letu 1970? Predvidena nova lokacija je postala sporna, saj bi novi objekt delno segal tudi na dvorišče TES v Vegovi ulici. Znova se je začel boj in dokazovanja, kdo ima prav. Čeli dve leti so porabili, da so prišli do spoznanja, da ima mogoče res prav TES in končno so se morali odpovedati predvideni lokaciji. Našli so zopet novo lokacijo — prenovno hišo v Gregorčičevi ulici. Izdelani ideji in gospodarski program sta pokazala, da je investicija predraga in da bi bili otroci še vedno v stari stavbi. Govoriti se je celo začelo, da je vprašanje ali Stara Ljubljana sploh potrebuje vrtce. Svet krajevnosti je napravil podoben popis otrok in dokazal, da število otrok vsako leto narašča.

V letu 1973 so celotno zadevo okoli vzgojno-varstvenega zavoda v Stari Ljubljani vzele resno v roke družbeno politične organizacije. Zveza komunistov je sklicala politični aktiv, ki je podrobno predlagal, kaj se skri-

va za problemom gradnje vrtca v Stari Ljubljani. Vse se je kaj hitro razjasnilo in postajena je bila kratka in jasna zahteva: v Stari Ljubljani je treba zgraditi vzgojno-varstveni zavod za 150 otrok na lokaciji, ki naj bo čim cenejša in gradnja čim hitrejša. Politični aktiv je predložil občini več možnih lokacij in ena od predloženih je bila tudi ta, kjer je novo zgrajeni vrtce.

Gradbeno podjetje »Pionir« iz Novega mesta je kot izvajalec objekta izpolnilo svojo pogodbeno obvezo v zelo kratkem času. Objekt je bil zaključen februarja, graditvi so ga pričeti junija lani. Kljub nepredvidenim oviram pa že po letu dni stoji vrtce, ki ga je Stara Ljubljana tako težko pričakovala. Z njegovo otvoritvijo bodo v Stari Ljubljani rešili skoraj v celoti problem varstva otrok.

Poleg gradbenega podjetja pa velja pohvaliti tudi odlično delo projektanta in njegovih sodelavcev, saj je vrtce na tako majhnem prostoru res funkcionalen in sodoben.

Po pozdravni besedi predsednika Izvršnega sveta občine Mira Samardžije, je vrtce predal svojemu namenu nekdanji predsednik Skupščine občine Tone Kolar, nakar so si gostje ogledali nove prostore in poslušali program, ki ga je pripravil vzgojno-varstveni zavod Prule s svojimi varovanci.

S. O.

gre namreč samo za to, da gradimo planiramo, da ga predvidimo in štipendiramo, temveč gre predvsem za to, kako bo združeno delo prišlo do tega kadra in kakšen bo.

Pripombe so letele tudi na tisti del gradiva, ki obsega preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, vertikalna povezanost celotnega sistema vzgoje in izobraževanja je le nakazana. Poleg tega pa je konkretnije obdelana le težja usmerjenega izobraževanja, bolj splošno pa druga, zaključna faza izobraževanja.

Prav tako ni obdelano izobraževanje ob delu in iz dela in tako še ni izdelan model stalnega izobraževanja. Če upoštevamo, da imamo v naši republiki skoraj 50 odstotkov nekvalificiranih in polkvalificiranih delavcev, da so vsi ti ljudje v delovnem razmerju in če bi radi, da bo gospodarstvo hitreje napredovalo, je treba dopolniti in pridobiti kvalifikacije in sicer takšne, kakršne terja gospodarstvo. Potem se bomo končno zavedeli, ka-

ko pomembno je permanentno izobraževanje.

Brez dvoma je pomembno tudi opozorilo, da morajo organizacije združenega dela izdelati temeljito oceno sedanjih razmer, da bi se lahko opredelili za naloge, ki jih narekuje usmerjeno izobraževanje. To pa hkrati pomeni, da se mora uresničiti ustavno načelo, naj delavci, ki ustvarjajo sredstva, tudi odloča o sredstvih za izobraževanje. In končno moramo tudi izdelati enotno kvalifikacijsko lestvico predpisov in nomenklature ter profile poklicev. V sodelovanju z združenim delom pa bo treba pripraviti tudi mrežo centrov za usmerjeno izobraževanje.

Na konferenci so menili, da je tudi v občini Center javna razprava o usmerjenem izobraževanju dobro stekla v vseh sredinah, v TOZD, v KS, SIS, v sindikatih in v ZK. Končnica sama pa je podprla in dopolnila koncept reforme usmerjenega izobraževanja.

D. B.